

### 5.3. Регіональний ландшафтний парк "Кінбурнська коса"

Регіональний ландшафтний парк "Кінбурнська коса" створений рішенням Миколаївської обласної ради за № 16 від 5.10.1992 року в межах Очаківського району на площі 17890 га, з них 5631 га становить акваторія.

Дирекція парку знаходиться в селі Покровка.

Парк має забезпечити: збереження біологічного та ландшафтного різноманіття Кінбурнського півострова; рекреацію населення; культурно-освітню та наукову діяльність; потреби місцевого населення тощо.

У минулому Кінбурнську косу називали Гілеєю, що в перекладі означає "земля під густим лісом". А зараз у це важко повірити: невибагливі маслини, рукотворний сосновий ліс і дуже багато висохлих озерець-солончаків, на яких красиво багрянють кущики актинії.

Кінбурнський півострів входить до складу Нижньодніпровської піщаної ари, що має протяжність понад 200 км уздовж лісового берега Дніпра від м. Нова Каховка до кінця Кінбурнської стрілки (напроти м. Очакова). З метою затримки переміщень піску ари заліснюється з різною мірою інтенсивності, починаючи з другої половини минулого століття. За останні 50 років на Нижньодніпровських пісках створено понад 93 тис. га переважно соснових (сосни звичайної та кримської) лісів. На сьогодні лісистість ари складає 40%. Невелика площа півострова зайнята природними дубово-вільхово-березовими гайками (колками), як правило, розміщеними в низинах, навколо прісноводної водойми. На півострові, що належить до Миколаївської області, знаходиться 12 тис. га піщаної ари – це західна частина Кінбурнської коси. Площа лісу тут сягає 5 тис. га.

**Кінбурнська коса** (або півострів) – місце досить цікаве і незвичайне, з дивними обрисами. Вона омивається з півночі Дніпровсько-Бузьким лиманом, з півдня – Ягорлицькою затокою, з заходу протягом 20 км омивається водами Чорного моря і тільки на сході з'єднується з сушею.

Тягнеться коса зі сходу на захід вузькою піщаною полоскою біля 40 км і на заході своєю кінцівкою, у формі чобота, упирається в Тендрівську затоку, утворюючи півострів. Ширина коси коливається від 7 до 10 км.

На Кінбурнській косі майже в будь-якій її частині легко добувати прісну воду. Досить у першому на вибір місці лощини вирити в піщаному ґрунті колодязь глибиною 1-1,5 м, як зараз же він наповниться прозорою смачною водою.

Поміж піщаних кучугур у низинах знаходиться немало озер з прісною водою і, дивно, майже поруч знаходяться озера, де інтенсивно відкладаються кристали солі.

Тут зберігся багатий рослинний і тваринний світ. Кліматичні умови досить сприятливі: весна рання, літо спекотне, осінь тепла і суха, зима м'яка, майже безсніжна.

Тут росте понад тисячу видів рослин. На косі знаходиться 300 дрібних прісних і солоних озер, біля яких росте осока, очерет, що створює сприятливі умови для гніздування, відпочинку і зимівлі диких птахів. На пісках ростуть дуб, верба, сосна, береза. Для ландшафту Кінбурнської коси найбільш характерний ковиловий степ. Ростуть тут і лікарські рослини: валеріана, ромашка, конвалії, золототисячник, звіробій, чебрець, цмін піщаний, дев'ясил.

Дивовижним на косі є реліктовий Волижин ліс площею 206 га, який взятий під охорону держави. В лісі росте біля 40 видів дерев і кущів, у тому числі берест, дніпровська береза, вільхове урочище, бузина, хміль, дикий виноград. Тут росте багато трав. Своєрідність урочищу надають джерела.

Рідкісні і зникаючі види рослин Кінбурнської коси: береза дніпровська, волошка короткоголова, чебрець придніпровський, зозуленці (болотний, блощичний та розмальований), козельці.

На косі понад 60 видів тварин занесені до Червоної книги України: скарабей священний, емпуза смугаста, гадюка степова, ходуличник, сліпак піщаний, емуранчик звичайний. Більше 15 видів фауни є ендемічними для регіону.

На Кінбурнській косі дуже багато птахів: шилокловка, зуйка, ходуличник, равник (кулик), кулик-сорока; чайки чорноголова, срібляста та середземноморська; криква; луні болотний та степовий; журавлі білий, сірий, великий, малий; огарь, пелікан, сова, жайворонки, ластівки, горобці, сорока, орлан-білохвіст, горлиця тощо. На косі зимує понад мільйон птахів. Серед них багато лебедів-шипунів, кликунів.

У Волижиному лісі живуть косулі, зайці, фазани, єноти, дикі кабани, плямистий олень та інші тварини. Дуже багато в лісі птахів: качки, куропатки, білі чаплі, солов'ї, іволги, синиці, зяблики, шпаки. У вільховому урочищі живуть сірі чаплі. Зустрічається в лісі орлан білохвостий – рідкісний птах-хижак. Це єдине місце гніздування мартинів на побережжі Чорного моря.

Весь лісовий масив Нижньодніпровської піщаної ариени становить єдиний природний комплекс, що створює добрі захисні і кормові умови для цілого ряду диких тварин, у тому числі і для вовка (*Canis lupus*). За свідченнями працівників мисливського господарства "Кінбурнське", об'єктів природно-заповідного фонду – Чорноморського біосферного заповідника та регіонального ландшафтного парку "Кінбурнська коса", тут налічується понад 100 особин вовка. На території регіонального ландшафтного парку вовки з'явилися з 1988 року. Протягом останніх років у зимовий період на території парку спостерігається дві-три ватаги вовків загальною чисельністю 15-20 особин.

На території півострова, що належить до Миколаївської області, знаходяться три населені пункти: Покровка, Василівка, Покровські хутори, в яких проживає біля 800 чоловік, з них понад 60% пенсіонерів. Села Покровка та Покровські хутори мають хутірне облаштування, в них нечітко визначені вулиці, вони некомпактні і займають порівняно велику територію. На території Херсонської області знаходиться село Геройське, яке з часів Нової Запорозької Січі мало назву "Прогної" (назва ця походить від слова "прогної" – багнисте, грузьке місце). Тут лиман глибоко врізається в берег, утворюючи солоні озера та затишні заводи, багаті на рибу. Берег лиману тут високий, вкритий пасмами талу, вербово-осиковим рідколіссям. Природні умови, труднодоступність місцевості обумовили те, що після поруйнування у 1775 році Запорозької Січі тут на прогнях створюється Нова Січ. У ці часи півострів становив самостійну адміністративно-територіальну одиницю з центром у селі Прогної, і називалась вона Прогнойська паланка.